

GRÍMUR

Gøran Ohldieck & Kjetil Berge
Kurator: Dr. Ynda Eldborg

GRÍMUR: Inngang

Dr. Ynda Eldborg, Kurator

Året 1983 var et viktig år for skeiv kultur og skeiv historie rundt om i verden. Det året var det bare to år siden AIDS ble diagnostisert av forskere, og de første HIV-tilfellene på Island dukket opp det året. Farene lå i det skjulte, og hatkreftene som ropte på torgene og i veikryssene vokste sterkere og blomstret, med Bibelen og uvitenhet som våpen.

I dette året var det fem år fra dannelsen av organisasjonen Samtökin '78 og det islandske samfunnet hadde ikke helt kommet over det.

Selv om punk, new wave og rock i mange år hadde lekt med å bryte opp tradisjonelle binære kjønnsbilder, nådde ikke disse ideene langt utover progressive grupper av unge mennesker, selv om den internasjonale synligheten til David Bowie, Boy George og det feministiske bandet The Slits var åpenbart.

En del av denne internasjonale smeltingen var to norske billedkunstnere, Gøran Ohldieck og Kjetil Berge som kom til Island med utstillingen Masker på invitasjon fra Nordens hus – kunst som var en del av den dominerende skeive diskursen og estetikken.

Men hva skjedde egentlig der i begynnelsen av 1983?

Da Gøran og Kjetil var ferdig med å henge opp arbeidet i Nordens hus og alt var klart til åpningen 15. januar, tok prosjektet en uventet vending. Direktører i Nordens hus gikk rundt i utstillingen og det viste seg at det var noe som plaget dem med lysbildene som skulle projiseres på et projeksjonslerret i lokalet.

De ble blant annet fortalt at det var flere kunstverk utover det som var avtalt. Dette har vært den offisielle forklaringen slik den ble fremstilt i islandske aviser etterpå. Den andre forklaringen er at de som hadde makt i huset ble truet av det skeive i kunstverkene.

De to partnerne fikk mulighet til å fjerne uønskede kunstverk hvis de ønsket at utstillingen skulle fortsette. De sa NEI, pakket kunstverkene ned og dro ut av landet. Da de kom til Norge, tok de kontakt med aviser som tok opp saken og var forbauset over særegenheten på Island og beskrev saksforberedelsen til lederne på Nordens hus som fulle av fordommer, homofobi og sensur, som var sannhetens ord.

Når verkene sees i ettertid, er de en svært uskyldig samtale med samtiden i øynene til dem som hadde kikket utenfor verdens kirkedører.

Tidlig i 2019 satt jeg på lesesalen til Byarkivet i Reykjavík og forsket på kilder om kulturaktiviteter og visuell kunst i forbindelse med Organisasjonen '78, for å forberede utstillingen; Utenfor parentes: Kunst og Organisasjonen '78, som ble vist i Grófarhús sommeren 2019. Der fikk jeg tilgang til informasjon om utstillingen og med hjelp fra Nordens hus ansatte ble flere kilder avslørt.

Gøran og Kjetil var også rause med kunnskapen sin. Det var et uventet flaks at jeg inviterte dem til å delta på utstillingen i Grófarhús, som de takket ja til. På denne måten ble grunnlaget for deres betydning for islandsk skeiv kunsthistorie. En del av avtalen vår var å invitere dem til å gjenoppleve utstillingen Masker i samarbeid med Nordens hus fordi den aldri fant sted i 1983.

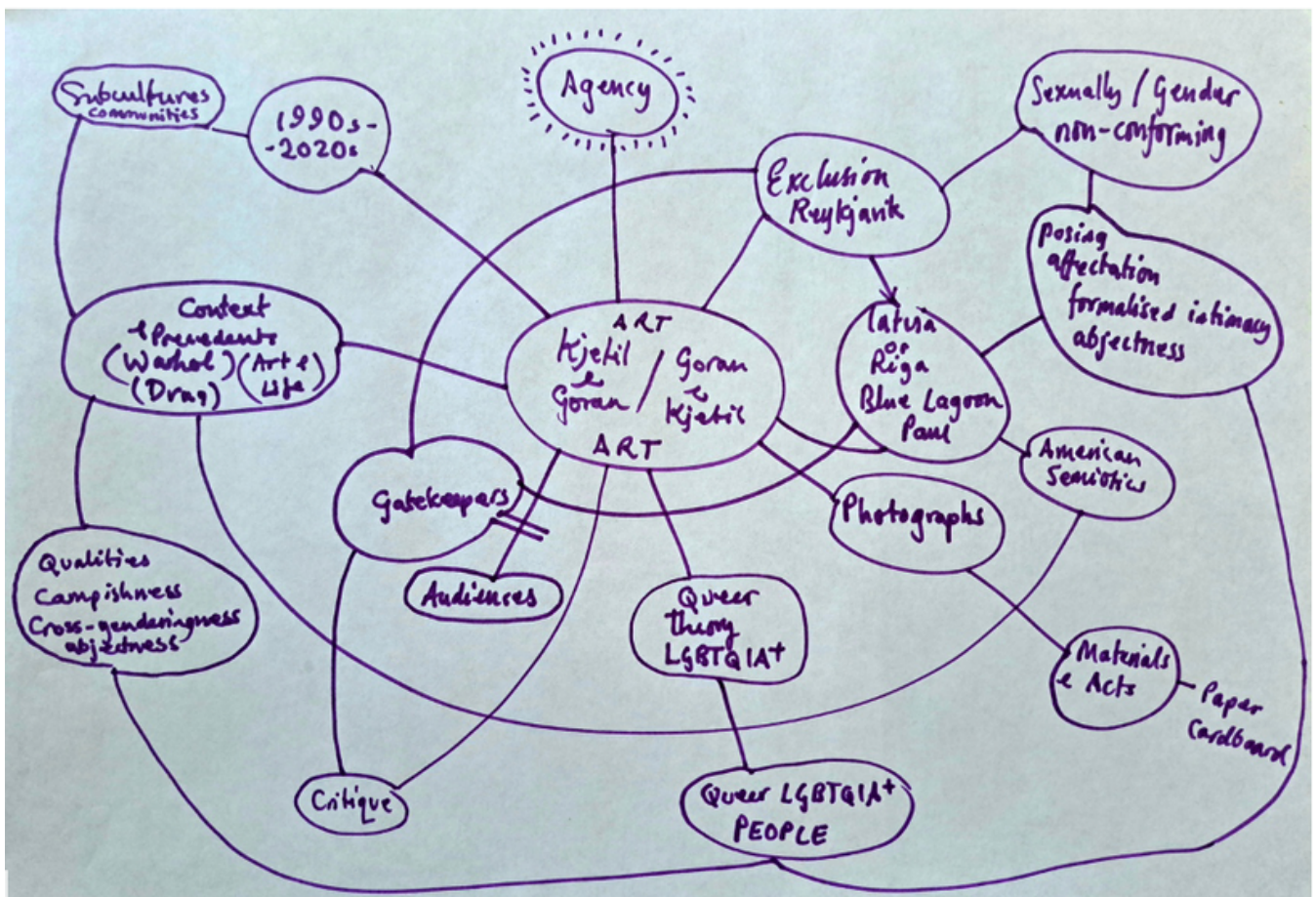
I en samtale med Sabina Westerholm høsten 2022, direktøren for huset, nevnte jeg dette viktige prosjektet og hun tok godt imot beskjeden. Utstillingen var da satt til tidlig i 2023.

Nå er tiden kommet. Endelig, etter 40 års ventetid på 40-årsjubileet for utstillingen som aldri ble vist. Det skeive miljøet blir fortsatt møtt med trusler, drap, juling og grusomheter som nå først og fremst rammer trans-, og gendergueerpersoner. Verket til Gøran og Kjetil er derfor fortsatt et viktig bidrag til samfunnsdebatten, kunst, skeiv estetikk, kunsthistorie og sensur.

Det som gjenstår i ettertid er ikke bare tett sensur, fordommer og homofobi, men også en konsentrert mangel på forståelse for kunst og skeiv estetikk, sammen med utstøting av skeive mennesker. Dette gjelder spesielt for de som utfordrer kjønnsbinært og bryter opp etablerte sosiale mønstre, som man tydelig kan se i arbeidene som pryder veggene til Nordens hus i denne langt etterlengtede utstillingen.

Til slutt vil jeg takke Gøran og Kjetil for deres arbeid og deltakelse, direktøren for Nordens hus, Sabina Westerholm, for hennes uvurderlige støtte til utstillingen, utstillingsteamet, frivillige, teknisk personale og andre ansatte i Nordens hus som har arbeidet med dette prosjektet.

Mind Map, 2023, Paul Ryan

Bildegenerasjonen

Kjetil Berge, 05-19-2023

Kanskje direktøren for Nordens Hus som stoppa lysbildeframsyinga av Grimur, hadde ein dårlig dag, evt. eit radikalt nytt kuntsyn eller var redd for å miste jobben etter utstillingsåpninga, den kalde januarmorgenen i 1983? Korkje direktøren eller andre hadde sagt eller synt uro rundt verkas innhald under utstillings monteringa. Men på spørsmål om kvifor lysbildeserien ikkje var igong den morgenen, sa direktøren at serien var for homoseksuell.

Vel, eg har nettopp fått veta at Gøran Ohldieck og eg er av «bildegenerasjonen», dei som hadde vakse opp med TV, derfor var me, når det gjelder homofili, kanskje ikke subteksturale i arbeida våre, men heit ute av skapet med kunsten me laga. Og på denne tida, i begynnelsen av aids-epidemien, vart dette for mykje. Nå trur eg manifestasjonar som kjem frå og skildrar utanforskap lett kan bli «for mykje», om ein representerer fleirtalet, eller skal representere for fleirtalet.

Eg møtte Gøran i Bergen då jeg kom tilbake til Norge i 1979 etter mi mislykka innsats for å redde verda. Gøran var mykje meir underhaldende og kommunikativ enn dei i kooperativet eg nettopp hadde dratt frå. Når eg snakka med han og venene hans, strøyma samtalane og anekdotene på, og synte eit verdsbilde, langt meir aksepterende enn det eg nettopp hadde forsøkt å få innpass i. Dette møtet fekk meg til å følgja min opprinnelige plan om å arbeide med kunst.

Eg leigde eit rom i huset til Gørans foreldre. Me begynte å samarbeida, og å fotografere. Nokre foto var iscenesett av oss, og var forsøk på å fanga det performative i tilfeldige møter. Bildene er tatt i London, Hamburg, Budapest, Wars zawa og Bergen. Negativa framkalla me sjølv, printa og skyllte kopiene i badekaret. Me søkte på utstillingar og fikk utstillingar i Norge, Tyskland og etterkvart Island.

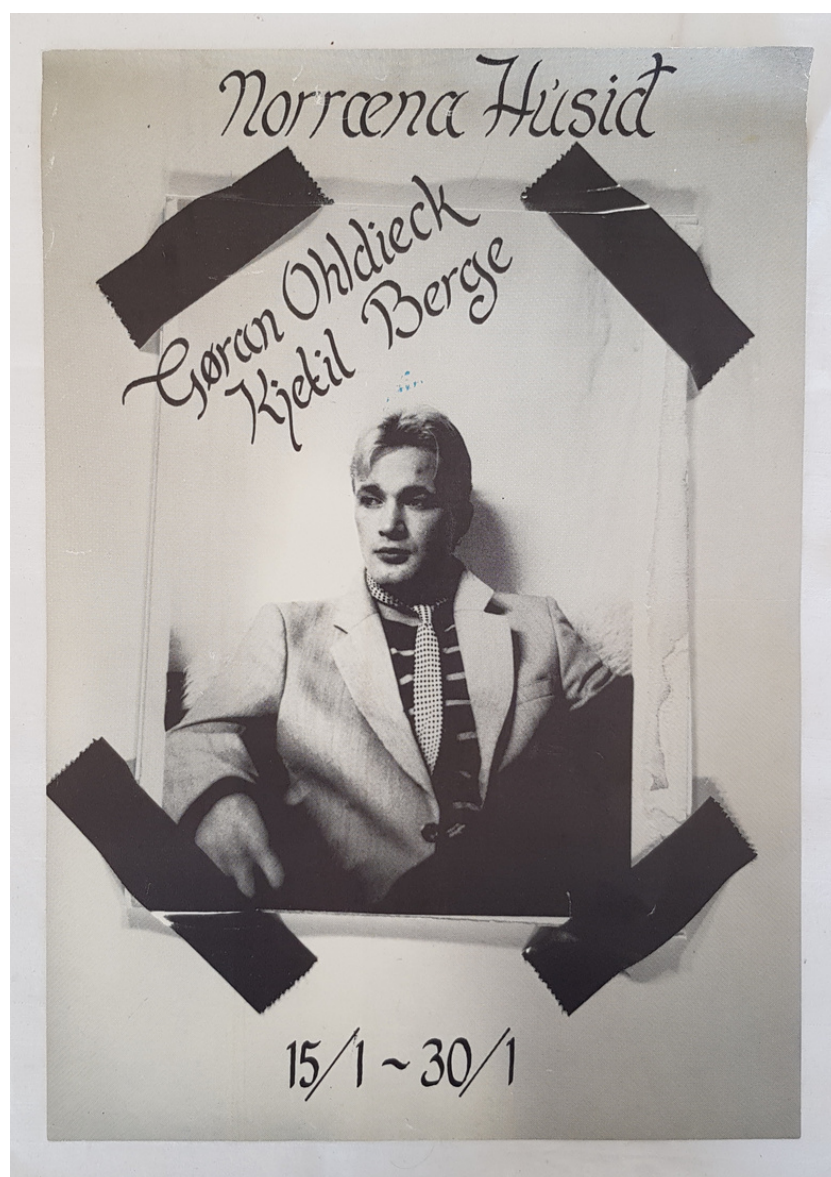
Gøran Ohldieck var svært raus med sin kunnskap og hadde pågangsmot og ambisjon for arbeidet. Nordens Hus synest prestisjefyllt og den største syninga av arbeidet vårt så langt, og veldig spennande. Vi tok med kring 300 bilder, 175 av desse var lysbilder og resten svart /kvite foto og tekst. Tekstane er for det meste borte og det som er igjen av arbeidet vårt er takknemligvis i samlinga til KODE, kunstmuseer og komponisthjem i Bergen, Norge.

Det vart ikkje uttalt då, men tilnærminga vår var definitivt camp:

I alt frå iscenesettelse, til valg av bilder og beregning av lys-eksponering. Frå utsida av gjennomnittet, feira me feila og utglidningane, sannhetsteikna, slik me såg dei.

Vårt fellesområde var låg camp. Og me leita med humor, ironi etter den skjulte beskjeden og når den kunne knipsast.

Christopher Isherwood sa: "Du kan ikke gjera camp om noko du ikkje tar alvorleg."

Biografier

Gøran Ohldieck dreiv med grafikk og tegningar då eg møtte han, og hadde alt i ung alder gitt ut ei bok, Vidner. Eg heldt på med grafikk og batik. Me har begge halde fram med trykking.

Iscenesettelse og improvisert fangst av hendingar har fulgt meg både i bilde og video. Skulptur, installasjoner, relasjonelle prosjekter og samarbeid har hatt utgangspunkt knytta til det daglegdagse. Åpningsarrangementet til ALYANS, ei danseplattform og scene laga for den 9. utgaven av Havana-biennalen og alle bidraga som vart gitt til lagginga av og, bidraga framført på den sosiale skulpturen har blitt med meg. Det samme har prosjektet Breaking the Ice, kor køyringa av ein isbil from London til Kirkenes, Norge via Russland medan eg bytte iskrem mot samtalar om været. For tida heklar jeg rednings/trøyste-tepper i London, og driv på dugnad ein uoppforda kunstfestival i Lofoten, Norge. Og jeg er årets kurator for The Arctic Moving Image and Film festival, AMIFF i Harstad, Norge med tittelen Bend It Maybe. Festivalen opner i midten av oktober 2023.

Gøran Ohldieck heldt fram og tok det eit steig vidare med internasjonale eventyr då han starta Stiftelsen 3.14. Saman med dei andre kunstnarane Sigrid Szetu og Jan Erik Willgohs vart Stiftelsen 3.14 vaggarden innan kunstutveksling, På 80 og 90 tallet 2000 talet brakte dei kunstnarar frå Mongolia og Kina og mange andre stader til Norge. Det eksponerte eit norsk publikum i by og utanfor allfarveg til kulturar utanfor mainstream, i en tid da dette var vanskeleg og uvanleg. Stiftelsen 3.14 gav også store muligheter for norske kunstnarar til å syne sine arbeider i andre deler av verda. Organisasjonen held fram i Bergen som Kunsthall 3.14. Gøran Ohldieck bur nå i Litauen og "finn" framleis verk av den gløymde kunstnaren Dogu Bankov og arrangerer kontinuerlig store manifestasjoner av Dogu Bankov's arbeid. M.K. Čiurlionis Museum of Art ved Kaunas Picture Gallery er mellom anna store tilhengjarar og samlarar av hans arbeid.

Kjetil Berge, 05-19-2023

NORRÆNA HÚSIÐ
POHJOLAN TALO
NORDENS HUS

- G R Í M U R -

KJETIL BERGE og GØRAN OHLDieck frá Noregi sýna ljósmyndir
í sýningarsölum Norræna hússins 15. - 30. janúar 1983.

Sýningin verður opnuð laugardaginn 15. janúar kl. 16:00.
Við bjóðum yður velkomin.

N O R R Æ N A H Ú S I Ð

Gildir fyrir tvo.

GRÍMUR

10.08.2023 - 30.09.2023

Gøran Ohldieck & Kjetil Berge
Kurator: Dr. Ynda Eldborg